

Understanding Uniqueness

פרשת במדבר תשע"ז

¹ **H**ASHEM spoke to Moses and Aaron, saying, ² "The Children of Israel shall encamp, each man by his banner according to the insignias of their fathers' household, at a distance surrounding the Tent of Meeting shall they encamp. ³ Those who encamp to the front, at the east, shall be the banner of the camp of Judah according to their legions — and the leader of the children of Judah is Nachshon son of Amminadab — ⁴ its legion and their count are

3

206 □ RABBI FRAND ON THE PARASHAH 3

אמה רבי יצחק המצבי סקולר ליעקב חיג

WHEN WE THINK OF FLAGS TODAY, WE TEND TO consider them secular, nationalistic symbols. Yet in *Parashas Bamidbar*, we learn that the *degalim* (flags) played a central role in the encampments in the Wilderness. Each *shevet* had its own flag, which was the color of its stone in the *Choshen*, with a pictorial representation of the *shevet* on it.

Why, indeed, did they need these flags? And why does Hashem consider them so important that the verse of *Shir HaShirim* (2:4) states, "*Vediglo alai ahavah* — And His flag upon me is love"?

In order to understand the deep roots of this seemingly mundane phenomenon, we must return to its source.

A Midrash teaches that when Hashem revealed His Presence at Mount Sinai, He was accompanied by many legions of angels, each group of which had its own flag. When the Jews saw those flags, they said, "If only we too could have flags like the angels." Hashem pledged that they would

eventually have flags, and that pledge materialized in this *parashah*.

* This entire Midrash is difficult to understand. A flag is a physical object, and angels are entirely spiritual. Why do angels need flags? Furthermore, why did the Jews yearn for flags just because the angels had them?

א, א. וידבר גו' בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמר שאו את ראש וגו'.

הנה המנין הזה, כנראה מסדר השבטים שמנה את גד אחר ראובן ושמעון, היה ביחוד כדי לסדר את ענין הדגלים. ולכאורה תמוה, הלוא תיכף כשיצאו בני ישראל ממצרים יצאו בני ישראל על צבאותם וכדכתיב [שמות י"ד פ"ח]: ובני ישראל יוצאים ביד רמה, וכן [שם י"ג פ"ח]: וחמשים בני ישראל וגו', הרי שלא יצאו כעבדים הכורחים מאדוניהם אלא כעם חפשי, ואמאי המתינו מלסדר את הדגלים שנה תמימה, אחמה!

5

* When the Jews saw those flags, they too wanted to have their specific and unique mission clearly defined. For if there is one *berachah* in life, it is to know what one's *tafkid* (mission) is in this world. We all want to serve Hashem, but we wonder in what capacity we should be serving Him. The flags defined for each tribe what their mission was.

The flags continue to carry a message for us too, because even today, although we no longer have flags, we each have a clearly defined mission in this world. It is through one's specific mission that he can achieve greatness.

4

The *Nesivos Shalom* explains that a flag represents the mission of a group that operates under it. In the U.S. military, for instance, not only does each branch have its own flag, but in many cases, units and subunits will amend the flag of their branch of the military so that it represents their specific unit. It's not enough for the Seals to operate under the general flag of the Navy; they need a Navy Seals flag.

When *Chazal* taught that the angels came down with flags, they meant that each legion of angels had its specific mission clearly defined. The "flags" demonstrated the purpose of each group of angels.

*

Be 6 רבי בנימין אלתרן מסילות בלבכם

כל יחיד במעלתו הפרטית

כלומר, מלבד הוראת המנין והמספר על החשיבות הכללית של עם בני ישראל, כדברי רש"י כאן: "מתוך חיבתן לפניו מונה אותם כל שעה", הרי זה מורה גם על מעלתו וחשיבותו המיוחדת של כל יחיד ויחיד בפרטיות, עד שכל אחד מהם הוא בגדר "דבר שבמנין", באשר כל אחד ממונה על משמרת ותפקיד מיוחד שעבורו נוצר ובא לעולם, ושנמסר לו לבדו לתקן ולהשלים, ובהתאם לכך ניהן במעלות ותכונות מיוחדות, המיועדות ליתן לו כח

ויכולת למילוי שליחותו הפרטית (וראה מסילות בלבכם [משע"א] עמ' ט).

ממוצא דבר אתה שומע שיש לכל אחד איזו מעלה מושלמת שלא נמצא אצל אף אחד זולתו. ומכאן רב ערך חשיבותו של כל נפש ישראל, "וכל המקיים נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא" (סנהדרין לו א), כי במעלות המיוחדות לו והתפקיד המיוחד שנמסר לו הרי הוא חד בדרא.

ומבואר בזה "דכמו שבמלכותא דארעא משמעות הדגל הוא לייחד כל אומה לעצמה, ולכן יש לכל עם דגל משלו. וכמו כן מלבד הדגל הכללי יש גם לכל סוגי החיילות וכדומה דגל מיוחד, לפי שלכל אחד יש תפקיד בפני עצמו המייחדן משאר החיילות, והדגל הוא האות על תפקידו המיוחד של החיל, וגם כל יחיד יש לו אות מיוחד המורה שהוא משתייך לחיל הזה. על דרך זה אצל המלאכים יש בהם הרבה מדרגות, כמו מלאכים, ושרפים, חיות, ואופני הקודש, ולכל אחד מהם יש תפקידים מיוחדים, וזהו בחינת הדגלים אצל המלאכים... וזה שנתאוו ישראל שאף הם יהיו כך, שלכל יהודי יהיה תפקיד מיוחד השייך אליו, ותהא להם הבהירות לזעת תפקידם ויעודם כמו המלאכים".

אצל המלאכים, כחלק מייחודיות התפקיד שלהם קיים מושג של (במדבר נ ב) "אין מלאך אחד עושה שתי שליחות", ונמצאת הייחודיות מבוססת *משני הכיוונים, א) התפקיד מיוחד אליו לבר, ב) המלאך מיוחד למילוי תפקיד זה בלבד עד שכל כולו נקרא על שם השליחות, כדברי המלאך ליעקב אבינו (בראשית לב ל וברשי"י): "למה זה תשאל לשמי, אין לנו שם קבוע, משתנין שמותינו, הכל לפי מצות עבודת השליחות שאנו משתלחים" (וראה באריכות מסילות בלבכם [משע"א] עמ' ק ואילן).

ואינו אצל אנשים הייחודיות מתבטאת רק מבחינת התפקיד, שתפקיד הזה נמסר אליו בכלעדיות; בעוד שהוא מסוגל ומחוייב לעשות עוד דברים אחרים בעולם,

הרי שהתפקיד מיוחד אליו, משימה זו שנמסרה לו אין באפשרות שתתבצע בשלימותה על ידי אחר. אלא שממילא הוא דגם מצד האדם יש התייחדות אל התפקיד שלו במדה מסויימת, דהגם אמנם שעליו לשמור ולעשות כל מצוות התורה, בכל זאת צריך להקפיד בזהירות יתירה, עד כדי מסירת נפש, בענין זה המיוחד שעבורו נשלח לעולם, כידוע מספרים הקדושים כמה שנמצא בחז"ל (שבת קיח ב): "אבון כמאי זחיר טפי", ואכמ"ל בזה.

ובקצרה: המלאך הוא ייחודי ביותר, כי אין שני מלאכים דומים זה לזה כלל, כל מלאך יש לו אך ורק את שליחותו, ומה שזה יכול לעשות זה אינו יכול. ואילו אנשים שונים הם זה לזה בכח ויכולת לעשות דברים הרבה, אלא שכל אחד בולט במיוחד באיזה כח שבו לצורך השלמת התפקיד המיוחד שעבורו נברא ויוד לעולם הזה.

וזוה בעצם מה שנתאוו ישראל. לא היתה כאן כוונה להיות שונה ומיוחד (אקסלוסיבי) בלע"ז, רק להשיג בהירות *בידיעת תפקידם ויעודם בעולם, כיון שידעיה זו היא יסוד ושרוש העבודה, כדברי המסילת ישרים בראשית ספרו: "יסוד החסידות ושרוש העבודה התמימה הוא שיתברר ויתאמת אצל האדם מה חובתו בעולמו [כלומר בעולמו הפרטי והייחודי, שכל נפש מישראל הוא עולם מלא], ולמה צריך שישים מבטו ומגמתו בכל אשר הוא עמל כל ימי חייו".

ומסיים הנתיבות שלום: "וזהו ענין נצחיות פרשה זו על דרך העבודה, שמתחלת במספר בני ישראל להורות שכל יהודי הוא עולם קטן בפני עצמו, למשפחות לבית אבותם במספר שמות, שלכל יהודי יש שם ומספר בפני עצמו, ותפקיד ויעוד מיוחדים שלשםם יוד לעולם". כי הבורא ית"ש לא עשה ויצר שום פועל ריק, אין בעולם שום אדם כפול ומיותר, כל אחד נברא לאיזה צורך ויש לו תפקיד מיוחד ובלעדי שעליו להשלים ולעשות.

להכיר בייחודיותו **עצם** הידיעה הזאת שיש לו תפקיד ייחודי *ממריצה את האדם לפעול ולעשות. מאידך כשאנו רואה לפנינו שום תפקיד ויעוד מוגדר בחיים, הוא מסתובב כפועל בטל, כאילו עבר ובטל מן העולם, כיון שרואה את עצמו ככריאה מיותרת ללא תועלת מיוחדת.

ברור שלא לכך התכוון הלל, אלא להנתחוננו אורחות חיים מלאי משמעות רוחנית. אמנם כך לימד בעל "חידושי הרי"ם" (הובאו דבריו ב"שפת אמת", בחוקותי תרל"ב, ועוד):

כי כל אדם נברא על דבר מיוחד, מה שאי אפשר לאדם אחר לתקן רק הוא... ואף על פי כן, "כשאני לעצמי מה אני", שהעיקר לבטל עבודתו לכלל ישראל. לכל אחד ניתן מן השמים תפקיד רוחני ייחודי שאותו עליו למלא, ותפקיד זה לא יוכל להתבצע אלא על ידו. אדם אחר כי ינסה למלא את המשימה המוטלת על זולתו, לא יצליח. מלבד מה שעל ידי זה הוא יונח את תפקידו הוא, תפקידו של הזולת לא יושלם על ידו, באשר תפקיד זה יכול לצאת לפועל רק על ידי מי שעליו הוא הוטל ולא באמצעות אדם אחר כלשהו.

אודות המשימה הייחודית המוטלת על כל יחיד בפני עצמו כותב רמח"ל בספרו "דעת תבונות" (מהדורת הגר"ח פרידלנדר זצ"ל, עמוד קפט): ואמנם תיקון כלל הבריאה חילק אותנו הארון ב"ה בין כל הנשמות שעשה לעבוד, לפי מה שידע היות הגון לכל אחד מהן לפי הענין שברא אותו, שהוא דבר נעלם מאוד מאור, ולא הושג משום נביא וחזוה...

התפקיד האישי הזה שהוטל על כתפו של כל יחיד, מצא בלטיוב באותו מופקד קדוש, וכדברי ה"שפת אמת" (במדבר, תרל"ב): ...המנין שנמנו כל איש מישראל על מקומו, שנראה מזה שיש לכל איש ישראל דבר מיוחד לעשות להשי"ת, ועל שם זה נברא...

תפקיד ייחודי זה מוטל רק על שכמו של יחיד מסויים, כאשר במהותו שונה כל יחיד מרעהו, והתפקיד "תפור" לכל אדם בהתאם למהותו הייחודית. כל זה נרמז בשמו של אדם. שם של אדם, במיוחד אם שם זה מופיע בתורה, הוא לא רק אמצעי טכני בכדי לזהותו או להבדילו מאחרים. השם מקפל בקרבו את מהותו של האדם.

• לנו אין כל מושג איך שמו של האדם מורה על מהותו, אבל ידוע נדע שכך הם פני הדברים. אדם הראשון שנתן שמות לכל בעלי החיים, לא רק נקב בשמות סתמיים, אלא שכל שם כלל בקרבו את מהותו הייחודית של אותו מין. לפיכך, מתוך קריאת שמות אלו נודע כי חכמתו של אדם הראשון היתה גדולה מזו של מלאכי השרת. קל וחומר בשמות אנשים, שבהם מקופלים טיב אישיותם. לכל היצורים השמות ניתנו בצורה קיבוצית, לכל מין שם "למינהו", אולם בישראל יש לכל אחד שם בפני עצמו, המורה על מהותו העצמית.

126

בספר צדקת הצדיק (אות קנה) כתב ז"ל, כשם שצריך אדם להאמין בהש"ת כך צריך אח"כ להאמין בעצמו. ר"ל שיש להש"ת עסק עמו ושאיננו פועל בטל שבין לילה וכו' וכחיתו שדה שלאחר מיתתם נאבדו ואינם, רק צריך להאמין כי נפשו ממקור החיים ית"ש, והש"י מתענג ומשתעשע בה כשעושה רצונו, עכ"ל.

ובספר משנת רבי אהרן (ח"א עמ' קנז) כתב ז"ל, וחייב אדם להתבונן ולהכיר החשיבות הגדולה שיש בו בעצמותו, ובכוח שמתהווה בו בפועל עם הכרתו בחשיבות זו, וכל כמה שמרבה בהכרה זו כן מתרבה וגדלה בו חשיבותו, והוא גורם גדול ועיקרי לתקון המעשים יותר מכל, שהרי מצד הכרת חשיבותו לעולם יחשוב בדעתו אם פעולה כזו ראויה לו והגונה לו, וימנע מכל מעשה ומכל התנהגות שאינה לפי כבוד חשיבותו, שהרי "בנים אתם" וגו', ראויים אתם להיות נאים, עכ"ל.

ושמעתי מהגר"ש קוטלר זצ"ל בשם אביו הגאון רבי אהרן זצ"ל, שביאר את נוסח התפילה של ראש השנה, "כי זכר כל היצור לפניך בא, מעשה איש ופקודתו" הכונה שבים הדין מעיינים במעשיו של כל אחד לעומת מה שנדרש ממנו עפ"י תפקידו שעבורו בא לעולם, ובודקים כמה השלים מתוך מה שהוטל עליו, עכ"ל⁶⁶.

פנה אלי וחנני כי יחיד ועני אני

14

ובאמת שומה על כל אחד ואחד לכוין דרכיו מתוך הידיעה עד כמה מגעת אחריותו, ולפיכך אין מקום לבא להתיהרות כתוצאה ממתחבה זו, שקיום העולם תלוי בו, שהכי מאידך כמה גדולה הסכנה אם הוא מתרשל חלילה, והוא שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים כ"ה, ט"ז) פנה אלי וחנני כי יחיד ועני אני, כלומר, אם כי הנני יודע גדול חשיבותי שבשבילי נברא העולם, וקיומו תלוי אך ורק בי, וזהו "כי יחיד" היינו שעבודתי ותפקידי מיוחד ומיוחד רק לי, אך יחד עם זה אינני מסיה דעת מזה שבעצם "ועני אני" כולי מלא הכנעה וחרדה, בידועי את גובל האחריות שבה אני נושא, ובגלל זה הנני מבניע עצמי שמא לא יצאתי ידי חובתי כראוי.

וגורא מאד מה שכתב עוד (שם) "שמעתי משם רבינו אלימלך שאמר כל מה שהעולם צועקין לפניו, זה מבקש שיחיה בנו, וזה צועק לפניו על הפרנסה, וזה על בנים, ואמר: על ידי שחטאתי והכרעתי את-העולם לכף חובה, צועקים לפני תן לי בני, חיי ומווני, שנלקח ממני עבורך", ובעצם נרמזים דברים אלו באותו פסוק: "כי יחיד ועני אני", שלמרות היותי יחיד, הרי "עני אני", כי בראותי עד כמה העולם חסר בפרט ובכלל, מרגיש אני שפלותי ודלות ערכי, שבשבילי נגרם החסרון בעולם, וממילא בא אני להכנעה ושפלות רוח.

והנה אם נתבונן נראה, שכמה וכמה פסוקים נאמרו בלשון יחיד, להורות לנו את גדל האחריות של היחיד, שהרי עשרת הדברות נאמרו בלשון יחיד: אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים וגו', לא יהיה לך אלהים אחרים על פני, לא תשא וגו', ולעומת זאת בענין התשובה מצינו (הושע י"ד, ב') שובה ישראל עד ה' אלוקיך כי בשלת כעונך, שגם כן נאמר בלשון יחיד, והוא שאמרו (פרקי דר"א פמ"ג באותו פסוק) עד ה' אלוקיך - עד ההוא שאמר לך בסיני אנכי ה' אלוקיך, היינו כשם שהציווי "אנכי ה' אלוקיך" היה בלשון יחיד, ללמדנו תפקידו של היחיד בגילוי אלקותו ית' בעולם, כך גם התשובה חייבת להיות באופן זה, של הכרת ערך היחיד בחור התעוררות להשלמת עבודתו, ולכן "כי בשלת כעונך" הרומו על כך שלא רק אתה בעצמך נכשלת, אלא שגם הכשלת את העולם כולו, כתוצאה מזה שהעולם כולו תלוי רק בך.

וגוכל לרמו בדברי הפייטן לליל שבת, "כל מקדש שביעי וכו', איש על מתנהו ואיש על דגלו" היינו בלשון יחיד יחיד אחר כך - "אזובי ה' מלשון חיים, היינו שאם כי

13

עח באר במדבר משה רבי משה יוסף 401 ע"ה תרע"א

איש על דגלו - רמו למעלה עבודת כל יחיד ויחיד שבישראל

בא וראה שאף שענין הדגלים מוסב על השבטים בתור כלל, כי כל שלשה שבטים משתייכים לדגל אחד, כך שבסך הכל קיימים ארבעה דגלים, הרי בפסוק מודגש דייקא היחיד שבישראל, כמו שנאמר: איש על דגלו, ותמוה שהיה צריך לומר שבט על דגלם ולא לפרט את היחיד, ברם כאן רמו לנו הכתוב יסוד גדול, שלמרות החשיבות וגודל המעלה של הכלל והציבור, אין בזה למעט את תפקידו של כל אחד ואחד מישראל, ואדרבה הכתוב מדגיש במיוחד דבר זה ללמדנו שכל איש ועבודתו המיוחדת לו, וזהו: איש על דגלו, שעליו לחשוב שהדגל כולו הוא רק בשבילו, ומובן מאליו גדול האחריות שהוא נושא על עצמו בהיות כל הדגל תלוי רק בו.

והוא שמצינו (קידושין מ' ב') לפי שהעולם נידון אחר רובו, עשה מצוה אחת, אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות, עבר עבירה אחת אוי לו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף חובה, שנאמר (קהלת ט' י"ח) וחוטא אחד יאבד סגבה הרבה, בשביל חטא יחיד שיעשה זה, אבד ממנו ומכל העולם טובה הרבה. וכך הוא גם לשון הרמב"ם ז"ל (פ"ג מהל' תשובה ה"א א') "כל אחד ואחד מבני האדם יש לו זכיות ועונות, מי שזכיותיו יתירות על עונותיו צדיק, ומי שעונותיו יתירות על זכיותיו רשע, מחצה למחצה בינוני, וכן המדינה אם היו זכיות כל יושביה מרובות על עונותיהן הרי זו צדקה, ואם היו עונותיהן מרובות הרי זו רשעה, וכן כל העולם כולו", נמצא שכל אחד ואחד נושא באחריות של קיום העולם.

ומפורש כן (סנהדרין ל"ג א') לפיכך נברא אדם יחיד ללמדך שכל המאבד נפש אחת מישראל, מעלה עליו הכתוב כאילו איבד עולם מלא, וכל המקיים נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא וכו', לפיכך: כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם, ופירש"י: "כלומר, חשוב אני בעולם מלא, לא אמרר את עצמי מן השלם בעבירה אחת, וימשוך ממנה", הרי שבאמצעות אותה ההרגשה שהעולם נברא רק בשבילי ניצול הוא מן החטא, וממילא מציל את העולם כולו יחד אחר.

והוא שאמרו בזה"ק (ח"ג - כ"ט ב') לעולם יראה אדם עצמו כאילו כל העולם כולו תלוי בו, היינו שקיומו של העולם תלוי בהנהגתו של כל יחיד ויחיד, וכך כתב ה"נוצר חסד" (אבות פ"ה מ"כ) בשם אביו הרה"ק ר' סנדר ז"ל מקומרנא בביאור מה שאמרו (שם פ"ג מ"א) ולפני מי אתה עתיד ליתן דין והשבון, ותמוה כפל הלשון, דין וחשבון, אלא ש"דין" פירושו הוא על מה שחטא כלפי הש"ת שהטיב עמו, ואילו "חשבון" הוא על הכרעת העולם כולו לכף חובה כתוצאה מחטאו, "דוכה מכריע את כל

העולם לכף זכות וכף חיים, ואם לא זכה מכריע את כל העולם לכף חובה, לזה כשאדם חוטא, חוטא בכפלים, אחד נגד הבורא ואחד נגד כנסת ישראל.

15 Worldmark - R. Tatz

This idea gives rise to insights into the work of each individual. First, one must strive to discover one's uniqueness. What is my particular task? What essential part of the Universe is mine to build? This question is critically important - a life spent pursuing some unrealistic and inappropriate goal is a life wasted, and worse, damages the entire structure. When that small and seemingly insignificant screw in the carburettor of that engine which we considered previously falls out of place and rattles around in the cylinders, for example, the entire engine may be irreparably damaged.

שבה שועה ופונה אל ה', ומתקרב למקור שורש מחצבתו.

ובכן יאל תהי בו לכל ילד, איך שהוא, כי אף ילד שבכללות לא נחון בכשרונות מיוחדים יכול להתגדל ולהתעלות באופן מיוחד, אם רק ניתן לו לנצל את הכשרונות המיוחדות שנברא בהם. ולא עוד אלא שהרבה פעמים, כפי שכבר שמעתי מכמה וכמה הורים, דוקא זה הבן שתלו בו תקוות הכי קלושות הוא זה שנתעלה מיתר הבנים, וממנו הם שואבים מלא חפנים נחת. זה דבר שכוח מאוד.

כי אין לך אדם שלא נמצא בו איזו נקודה מיוחדת, שבבחינה זו הוא ממש חד ברא. עבודת ההורים והמחנכים היא לגלות נקודה זו בעודה טמונה וצפונה אצלו, להבחין אצל כל ילד מה הם התחומים שבהם הוא מוכשר בפרטיות, ולהצביע על כך בפניו תוך כדי שטוש והעלמת הנקודות החלושות שבו.

יש למשל ילד שנחון בכח הסיפור, הנא חוזר בשולחן השבת על כל הסיפורים רבי המשמעות והתוכן שנשמעו מפי המלמד במשך השבוע, צריך להקשיב אליו ולהגיב שבו בפניו שהוא בעל מספר נפלא, כי אם ישתיק אותו וידרוש ממנו לחזור אך ורק על דברי התורה שלמד, (מה יהא הסוף ממך א מעשה דערציילער?! פסוק חומש אינך יודע, רק סיפורי מעשיות!), סופו שיהא קרח מכאן וקרח מכאן, וכשיגדל ויהיה לאיש ישב בדד וידום, או שיתעסק בדברי שטות, במקום לישב בראש במסיבת מרעים ולספר

סיפורי צדיקים, שלכך בעצם יש לו כשרון מיוחד אבל הכשרון הזה נקטף ממנו באביו על ידי האב.

מתנת חיים

מאידך גיסא כשיתנו לו האפשרות להתבלט בכשרונותיו המיוחדות לו, בסוף זה ישפיע על כל מהותו, וישתפר בכל התחומים, דמה טוב לו לאדם כשהנא מסתובב עם הרגשה שיש לו תכלית מסויים בחיים.

זה מיסודות החינוך הטוב לילדים, וגם לגדולים ומבוגרים, שכן האדם צריך לתנן גם את עצמו תמיד, וחיוב להשריש בתוכו את ההכרה הברורה שיש לו תכלית ותפקיד מיוחד בעולם, כי לא לתווה נברא אלא לפי שיש מקום מסויים בכריאה ששם הוא מסוגל לעשות מה שאף אחד לא יכול, ואין לך דבר שאין לו מקום. ידיעה זו נוסכת בו חיים של תקוה ומרץ, הוא חי עם זה ועבור זה, ויש לו שאיפה בחיים.

בדרך זה יש לפעמים אפשרות להחיות נפשות בכמה מלים פשוטים, כשיגיד לחברו שהוא ממש מיוחד בכך מסויים, אם נתקשה בתלמודו וחברו מיישב לו את הדברים, לא יסתפק בסתם אמירה יבשה של יישר כח, אלא יפרגן לו כמה מילים חמים בהבעת התרשמותו מכשרונותיו: "ישבת לי את הגמרא להפליא אני בעצמי אף פעם לא הייתי מצליח לידד להבנת הדברים. כאשר אחד מסדר לך איזה ענין, או מביא לו דבר,

ותן חלקנו בתורתך

סוף דבר הכל נשמע שחלק מעבודת ההכנה לזמן מתן תורתנו הוא הידיעה של "נדגלו עלי אהבה", כל אחד אהוב בעליונים ובתחתונים עם הדגל שלו, והגוון שלו בחיים, "וכנגד זה אמרה תורה איש על דגלו", שכל יהודי הוא בעל יעוד ופכילית, וההכרה הזאת בתכליתו בעולמו היא ההכנה לקבלת התורה" (נתיבות שלום). וצריך לגשת לקבלת התורה מתוך הרגשה וידיעה שיש לו נקודה מיוחדת בתורה הקדושה שאין לאף אחד, אנכי הקטן מקבל את התורה באופן ייחודי, ואם כל עדת ישראל יהיו במתן תורה ואני לא אחיה שם ח"ו יחסר חלק מתורת ה'. ובכך ימלא את נפשו בתשוקה וחיות דקדושה בתורת חיים לכל השנה כולה.

26 אה אה

רבי אהרן הגדול מקרלין זצ"ל כותב באגרת, אברהם אבינו אם ירצה להתחלף עמי, לא הייתי רוצה. מהו בעצם אברהם אבינו - צדיק בעל מדרגות, ואני - איש פשוט, ואם אני אתחלף לי עם אברהם אבינו הוא נעשה לו איש פשוט ואני אעשה בעל מדרגה, אבל בשמים לא יתוסף כלום, רק לי, מה שאעשה בעל מדרגה, הרי שוב לי ולעצמי, וכל "לי" אין לרצות, זה לצורך "עצמי" ואין לרצות בכך, עכ"ל.

כלומר, הרי סוכ"ס יהיה להקב"ה בעולמו רק "אברהם אבינו" אחד ו"רבי אהרן הגדול", אחד, א"כ מאי נפק"מ לו להקב"ה מי יהיה "אברהם אבינו" ומי יהיה "רבי אהרן הגדול" - הרי אם יתחלפו "אברהם אבינו" ו"רבי אהרן הגדול" בשמים לא יתוסף כלום!

התפקיד של "רבי אהרן הגדול" להיות כמו שרבי אהרן הגדול צריך להיות הוא לא פחות חשוב בעיני השי"ת מתפקידו של "אברהם אבינו" להיות כמו שאברהם אבינו צריך להיות.

ויש להמליץ על זה קרא (ישעיה מגז) "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו" - הקב"ה "יצר" ו"עשה" כל נברא ונברא בתנאים מיוחדים ועם כוחות מסוימים שממנו יוכל לצאת כבוד שמים שאף אחד אחר אינו יכול לעשות.

ה"כבוד שמים" ["לכבודי בראתיו"] היוצא מאלו שנולדו עם תנאים וכוחות חלשים

יותר אינו פחות מאלו שיש להם מתחילת יצירתם כוחות גדולים ונעלים יותר (קונס"ד לעולם אני ואתה).

מרדכי

במדבר

ברכת

כב

אשר

מה היתה שליחותו ומשימתו, של כל אחד ואחד מריבואות מלאכים אלו? - כל אחד מעשרים ושנים ריבואות של מלאכים, שהיו עשויים דגלים גדלים, עשה את שליחותו בעצם קיומו.

עצם התיצבותו במקום מסויים, היא היא שליחותו. עצם הווייתו היא כבוד שמים.

דוד המלך שורר ברוח קדשו "אשירה לה' בחיי אומרה לאלקי בעודי" (תהלים קד, לו).

* עומק הכוונה הוא, ש"חיי", יהיו ה"אשירה לה'", ושה"יעודי", יהיה ה"זמר לאלקי".

שעצם החיים, יהיו שירה להקב"ה.

שהווייתו ו"יעודי", יהיו זמר להקב"ה.

The third type of order, *sefer l'shem achdus ha'peula*, order for the sake of unity of function, is a higher level of order. Here, the components of a whole are organized and connected in such a way that they blend into a unified entity. This composite entity functions precisely because of the harmonious blending of its components.

30

In an engine, for example, there may be a small screw in the carburettor which is almost insignificant in terms of its intrinsic value – it may be worth less than the smallest coin. But without it the engine does not run; and if that small screw were to fall out when the vehicle powered by that engine were in an inhospitable and dangerous place, the hapless driver may feel that it is worth the value of the entire vehicle. Without that tiny part he has nothing at all. While the engine was running smoothly that part was unconsidered and unappreciated; now that it is missing its value has become apparent.

* Systems which are set up in such a way that all the parts are needed before any become relevant have a unique quality: each part manifests a paradoxical duality. Each part is at one and the same time nothing and everything; nothing because it is only a part, without the rest of the system it is utterly useless; and everything because when all the other parts are in place and functioning, it becomes essential and critical. Each part depends on all the others entirely, in this it is utterly subservient; and yet all the others depend on it, in this it is utterly controlling.

31 Such a system is the Jewish people. Each individual Jew is essential and unique, utterly necessary for the cosmic purpose which the Jewish nation must manifest, and yet lost in his merely biological smallness when not fulfilling his destiny as a Jew. In fact, at a broader scale, all of mankind and the Universe constitute such a system: everything in the world is created unique in its position and function and will ultimately reveal how critically necessary it is in the greater scheme of reality.

* When the Jewish people travelled through the desert they travelled in formation – the *diglei midbar*, or "flags of the desert"; each tribe occupied a specific position within the camp. The root of this formation lies in the fact that each tribe has a specific identity and function within the Jewish people and therefore a specific place. Within each tribe, each family has a specific and unique role, and so too each individual within each family. As the Jewish people were being formed the uniqueness of each element within the nation was being laid down.

33

אחד ואחד נשלח אך ורק לשליחותו
המיוחדת לו לבדו.

ובספרים הקדושים מבואר הרבה נקודה זו, שאנו רואים בכללות העם היהודי לדורותיהם שבני כל מדינה ומדינה נהגו לעצמם מנהגים שונים והתפללו בנוסחאות שונות זה מזה, וכל אחד ואחד צריך לאחוז במנהגי מקומו ודרכי אבותיו איש על דגלו, ולא לחפש לו דרכים חדשות ומשונות ממה שקיבל מהם.

ובאבות דר' נתן (פרק יב): "ומנין שיראים זה את זה ומכבדין זה את זה וענותנין מבני אדם? - שבשעה שפותחין את פיהם ואומרים שיר, זה אומר לחבירו, פתח אתה שאתה גדול ממני, וזה אומר לחבירו, תפתח אתה שאתה גדול ממני. לא כדרך שבני אדם עושין, שזה אומר לחבירו, אני גדול ממך. וי"א: כתות כתות הן, כת אחת אומרת לחברתה, פתחי את שאת גדולה ממני, שנאמר (ישעיהו ו'): 'וקרא זה אל זה ואמרו'."

הנה לנו שני סוגים של מלאכים. אלו וגם אלו אומרים ומשוררים קדושה לפני מלך העולם. עם כל זאת, אלו עומדים כל העת ברום עולם, קיימים לעד, ממשכים לשרת ולשורר ולומר קדוש, ואילו המלאכים האחרים, החדשים, נידונים לכליה. מדוע? וכי לא אמרו ושיבחו את המקום כפי אשר עשו המלאכים הקבועים? והלא אלו וגם אלו אמרו באימה וביראה "קדוש"? - ההבדל היסודי בין הקבועים לחדשים הוא לא באמירה עצמה אלא בזה: **הקבועים "ממתינין זה את זה"**; "נותנין רשות זה לזה", מכבדים ומעריצים זה לזה, ולכן אפשר להם לענות ולשורר כולם כאחד: קדוש; ואילו המלאכים שאינם קבועים, החדשים, "אין אומרים קדושה על הסדר"! "אין יודעין הדת וממהרין לשנרר", אין מכבדים זה את זה, ולכן "נתחייבו כליה ונטרדין מיד".

* **ב"אבני אליהו"** בפירושו של הגר"א ז"ל לתפילה, מצאנו פנינה זו: "כולם אהובים" - אין שנאה ותחרות ביניהם, כי יודעים שאין נוגע במוכן לחבירו כמלא נימא. "כולם ברוכים" - ברי לבב, אין פנייה וכוונה בעבודתם, כי יודעים שהכל מאתו יתברך".

מן הדברים לעיל למדנו, כי הסגולה לקבל מאת הבורא את כתר "אהובים" ו"ברורים", הוא בהסרת השנאה ובביטול התחרות. מי שאינו נוגע במוכן לחבר, ומי שיודע ומאמין בתום, כי "הכל מאתו יתברך", ומכבדין זה את זה, ואומרים זה לזה: "אתה גדול ממני", זוכה לחיבה מיוחדת ולאהבה רבה מאת הבורא ית'.

ישראל מתאווין להתדמות למלאכים

* **ישראל** במעמדם ליד הר סיני, זכו לראות מראות אלקים נוראי הוד ותפארת; מלאכי עליון; עיריין קדישין; משרתים ועומדים ראשונה ליד כסא כבוד מלכותו של בורא העולמים. עיניהם של ישראל חזו מישרים ולבם התפעם בראותם רבבות רבבות מלאכי קודש "עשויון דגלים דגלים".

* **מה** היתה נקודת הקדושה עליה התרכז מבטם של ישראל במעמד הנשגב? - מלאכי עליון עושין את מלאכת הקודש בסדר מופתי, בכבוד הדדי, ממתנינים ונותנים רשות זה לזה.

שמן

ודגלו עלי אהבה

משחת

טו

32

שמן
ודגלו עלי אהבה

וענין מעלת הדגלים יש לנו ללמוד ממה שכתב שלי"ה הק' בפרשה זו בפרק 'דרך חיים תוכחת מוסר', על הפסוק 'איש על דגלו באותות לבית אבותם' וז"ל: האר"י ז"ל היה אומר כמו שיש ארבעה דגלים, כך יש ארבע כתות בישראל חלוקים באיזה מנהגים, ספרד אשכנז קטלוניא אטליא, וכל אחד ישאר בדגלו לנהוג מנהגו, ואלו ואלו דברי אלוקים חיים, עכ"ל. הרי מבואר שכל מעלת הדגלים שנתאוו להם ישראל כל כך, היינו ההכרה שיש לכל שבט ושבט וכן לכל יחיד את דרכו ומקומו וסדר עבודתו המיוחד לו, כענין המלאך שכל

צא וראה גודלו וחשיבותו של הערך כבוד הזולת: וצא וראה כוחה ועוצמתה של ראייה מוחשית. כור ההיתוך במצרים, השרשרת הארוכה של ניסים ונפלאות ומראות אלקים חיים במצרים, בקריעת ים סוף ובמדבר; ההכנה לקראת קבלת התורה, והמעמד רב השגב, אשר השאיר את רישומו על עם ישראל עד סוף כל הדורות- לא היו דיים כדי להפעים את רגשות הלב ולהפעיל את כשרון השכל, למען יבקשו מאת הקב"ה להיות דומים ושומים במהלכם ובהליכותיהם עם זולתם כמלאכים. רק לאחר שראו במו עיניהם את זיו הדר מעמד המלאכים באחדותם, בקשו להדמות להם.

תשובת הבורא יתעלה היתה: "מלא ה' כל משאלותיך". נוסף על כך מבשר להם הקב"ה את "אהבתו לישראל". נמצינו למדים: המתאווה להיות דומה בהליכותיו למלאך אלקים- מלא ה' משאלותיו. נוסף על כך: במידה שאדם אוהב את האיש מישראל, הוא מכבדו ומיקרו. באותה מידה הוא זוכה לאהבה מאת אלקי ישראל; המלך מייקר ומכבד, מי שמכבד ומיקר את שריו ועבדיו.

* **הצייר** עליו נשען וסובב שער הלב ליקר ולאהוב את הזולת הוא, האמונה התמימה ב"שאינו נוגע במוכן לחבירו כמלא נימא". כל מי שאמונתו עמוקה ותמימה יותר, כי מן השמים גוזרים לכל אחד מה שמוכן לו- הוא מסוגל ליתן באהבה, רשות זה לזה, ולכבד ברצון את הבריות, ולהקשיב ולהמתין בסבלנות ובסובלנות לזולתו, למען נוכל כולם כאחד, לעבוד את ה' באימה וביראה, ולומר לפניו: קדוש.

כך היה נוהג הגאון והצדיק מרן רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל לפני שהיה נותן את שיעורו השבועי בישיבת "עץ חיים", להכנס לכמה דקות ספורות לאחד מחדרי הישיבה, והיה מגיף את הדלת אחריו. פעם רצה אחד התלמידים לדעת מה עושה ראש הישיבה באותן דקות שלפני השיעור. נגש אותו תלמיד לדלת החדר, ובוהירות פתח מעט את הדלת והציץ לתוך החדר, וראה לתדהמתו כיצד רא"ז הולך הלך וחוזר ומשנן לעצמו את הפסוק: "ואהבת לרעך כמוך" (בדרך עץ החיים, כ"א, עמ' 250). המצוה של "ואהבת לרעך", מכשירה את האדם ללמוד תורה, להשמיע דברי תורה אליבא דהלכתא, לומר לפני בורא העולם: קדוש.

איך אדם

* ונראה מהנהגתו של יעקב אבינו שהוא הבין בדיוק להיפך. כי בני אדם נבראו כשהם שונים אלו מאלו, לכל אדם ולכל קבוצה דרך חשיבה שונה. ולכן כאשר נתן הקב"ה תורה לעם ישראל, נתנה על בסיס אחדות המטרה של עבודת ה', אחדות שבאה לידי ביטוי בלב אחד שפעם בעם בשעת מתן תורה למרות חלוקת השבטים. אמנם תורה אחת, הלכה אחת, אך כמה שבילים להגשמתם, כשכל אחד מוצא את ענינו כחלק בלתי נפרד מהכלל כולו.

R. Ford

We might also suggest that the reason why Parashas Bamidbar precedes Shavuot is because unity is a prerequisite to receiving the Torah. In order for a Torah-society to work, each group within the society must be keenly aware of where its mission lies, and not be jealous of or try to imitate other groups. If each member of Klal Yisrael is constantly thinking, *I want that guy's job or Why should he be entitled to learn all day?* society will crumble.

אם לא

ט] מעלת כלל ישראל ושלמותם תלויה בבחירת קביעת התחום והמקום לכל שבט ומשפחה. וכעין מלכות דרקינא כך מלכות וממשלת העם הנבחר עם סגולה. כל משפחה ומשפחה במקומה המשובץ לה בתוך כלל ישראל. והתחלקות זו העם הנבחר לענפיו המבורכים איננה התרחקות ופירוד ח"ו, אלא אדרבה, כך נוצר האילן הגדול שיסודו בשורשיו המוצקים וממנו משתרגים ענפיו ופריו ברוך ה' ועליו סוככים ושומרים עליהם, וכולם יחד יונקים את לשד מחייתם ממקורם העליון, וכך נוצר * קשר נפלא בריא ואיתן של בדי האילן ופירותיו אל גזעו הגדול ומשם אל שורשיו המסועפים מקור צור מחצבתם⁶⁹.

המשכן, וכולם חונים מסביב למשכן, אין זה גורם לפירוד אלא כל א' עומד על משמרתו המיוחדת לו ואין כאן שום פירוד, וכמו באדם - וכי מפני שהאזנים נבראו לשמוע } והעיניים לראות וכי תעלה על דעתך שתהיה } ביניהם פירוד ומחלוקת, וכמו כן באומה,

אלא שבאמת ענין הדגלים לכאורה הוא פירוד הלככות, כי זה ודאי שכל צבע יש בו איזה סמל מיוחד¹, וכן הציורים שהיו על כל דגל ודגל², הלא זה ציין כי כל שבט ושבט יש לו תכונה או שאיפה מיוחדת - ומטרת האחד שונה ממטרת השני, ונמצא כי לכאורה הדגלים גרמו לפירוד הלככות, אלא מכיון שהיה לכולם מרכז אחד, והיינו

ובספר 'מכתב מאלהו' (ח"א עמ' צב) מאריך בענין זה בדברים נפלאים, ובין דבריו העלה ללמד אותנו חכמת חיים, שכאשר אנו רואים את כלל ישראל מחולק לשבטיו ועדותיו וחוגיו ובל עדה ועדה נוהגת במנהגים משלה המשוניים ממנהגי שאר החוגים והעדות, כמו שאנו רואים היום שיש הנמנים על תנועת החסידות ויש הנמנים על תנועת המוסר כל אחד לפי דרכו, לא יחשוב האיש בלבו שיש בזה משום מחלוקת והפרדת כיתות כיתות מחמת איבה, חס ושלום לומר כן, אלא פשוט שמטרת כולם אחת היא לעבוד את ה' ולקיים מצוותיו, וכל הדרכים והמנהגים מובילים לשלמות אחת ומאוחדת. ולומד יסוד זה מדגלי המדבר, שצויה הקב"ה על ישראל להתחלק לשבטיו, והכל היה מכון ומדוקק בחשבון וסדר שכל שבט ושבט יחנה במקום המיועד לו כפי דרכו ועבודתו, ובאופן שכולם משלימים זה לזה.

וידוע שפעם אחת בא איש אחד אל הגאון החפץ חיים זצ"ל ושאלו על דבר זה למה התחלקו בני ישראל לשבטים ועדות וכל עדה ועדה מתפללת בנוסח משלה

ובאופנים משלה, האם לא היה עלינו להתאחד ולעבוד את ה' שכם אחד ללא שום הבדל וחילוק. והשיבו שהוא יכול לראות דוגמא זו להבדיל אלף אלפי הבדלות בצבאות המדינות, שיש גדודים חלוקים וכל גדוד וגדוד פועל באופן אחר, זה נמנה על חיל הקרקע וזה על חיל הים ומשנהו בתפקיד חיל האוויר וכדומה, ואם ישאל את מפקד הצבא למה הוא צריך לכל כך הרבה פלוגות וגדודים משונים, יסביר לו בפשטות שאי אפשר לנצח את האויב כשכולם נלחמים בדרך אחת, ומוכרחים לבוא עליו מכמה וכמה צדדים, זה בא מצד הים וזה מן האוויר ואחרים נכנסים בקרקע, וכשכל גדודי הצבא עובדים בשיתוף פעולה הריהם מצליחים להתגבר על האויב ולכבוש.

ובוראי שכן הוא גם כן אצל עבודת ה', שכדי להעלות נחת רוח במרומים לפני כסא הכבוד, צריכים בני העם היהודי לעבוד את ה' כל אחד ואחד כפי כוחו ומסורת אבותיו ורבותיו, וכשכל קבוצה ועדה תעבדהו בחלק השייך אליה, אזי בין כולם יעלו העבודות יחדיו לנחת רוח ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונו בלבב שלם.

והמחנות אף היו נפרדים זה מזה ומרוחקים מרחק רב, וכאומרים ז"ל (במד"ר יט כו) וריוח שבין הדגלים מלא מים מגוברין, אשה שהיתה צריכה לילך אצל חברתה מדגל לדגל היתה מהלכת בספינה וכו' והמים יוצאים חוץ למחנה ומקיפין פיסא גדולה וכו' ומגדלים מיני דשאים ואילנות לאין סוף וכו'.

והנה כבר הבאנו במספר מקומות מדברי רבותינו, שע"י תרומת מחצית השקל, התאחדו כל בני ישראל להיות כאחד, משום שע"י מחצית השקל, כל אחד הבין, שלמרות שיש לו את התפקיד המיוחד לו, ולמרות שיש לכל אחד את הדגל שלו ואת המקום שלו במחנה שמלווה את השכינה, אך אין לזה כל משמעות אלא אם כן זו 'מחצית' שמתחברת לשלימות, וכל אחד ואחד הוא אבר שהנשמה תלויה בו.

* לאור הכרה זו, לא תיתכן שתהיה ביניהם קנאה ותחרות, שהרי כל אחד מבין שלא זו בלבד שאין הוא נחסר ע"י זולתו, אלא אדרבה, הקיום של כולם הוא העבודה המתחלקת בין כולם. דהיינו, מכיון שיש צורך במלוכה ובכהונה, בלויים ובמריצי תורה, וכן בתפקידים נוספים כפי שביאר זאת הרמב"ן, ומכיון שלא יתכן שכל השכטים כולם יטלו את כל התפקידים יחדיו, כורח המציאות הוא שכל אחד זקוק לזולתו, ובהכרח שהקיום של כל אחד תלוי בקיום של השני, ודוקא ההלוקה של המשימות המוגדרות לכל שבט, היא זו שמאחדת בין כולם.

מכיון שכולם מרוכזים לנקודה מרכזית אחת אם כן אין חשש פרוד ומחלוקת, ולפיכך כל זמן שלא הוקם המשכן ולא היה עדיין מרכז רוחני אז היתה כל האומה חטיבה אחת ודגל א' לכולם. משאי"כ אחר שהוקם המשכן כי אז אין שום חשש לדגלים, ולפיכך אחר שכחדש הראשון בשנה השנית הוקם המשכן התחילו להתעסק בדגלים בא' לחדש השני בשנה השנית, ונכון.

42 ו' ומשום כך, אכן הדגלים והתורה שייכים זה לזה.

* התורה היא זו שכוללת את כל נשמות כלל ישראל, וכל אחד ואחד מבני ישראל, נשמתו יונקת את חלקה מהתורה. [וידוע שאדוננו הגר"א ז"ל היה כוחו גדול בגילוי מקור לכל שם ושם בתורה שבכתב]. אמנם היה למשכן תפקיד יסודי בבנין עם ישראל עפ"י הדגלים, אך עיקר היניקה היא מהתורה. [ואף המרכז של המשכן והמקדש, הוא בבית קדשי הקדשים, ששם נמצא ארון העדות, ודו"ק].

ע"י מסירת התורה לכלל ישראל יחד עם הקמת המשכן, נוצר המצב שעם ישראל יוכלו לחיות על פי דגלים, ולא זו בלבד שנמנע הפירוד והמחלוקת, אדרבה, מעתה עבודת ה' של כל אחד ואחד, נעשית באופן שכולם משלימים זה את זה, ואחדותם של ישראל מעמיקה ומתעצמת.

ושמעתי מהגאון רבי גדליה רבינוביץ זצ"ל • שלמד רעיון זה ממה שמצינו בתורה (ויקרא ז יח, יט ז) שהכהן השוחט קרבן וחושב מחשבות לאכול הקרבן חוץ לזמנו או חוץ למקומו הריהו פוסל את הקרבן הזה ונעשה פיגול. וכדרך רמז ילפינן כמו כן לעבודת ה', שכאשר איש ישראל עובד את בוראו ית' במחשבת חוץ לזמנו כגון זה המהרהר בלבו מי יתן לי אבר כיונה אצופה להידמות לדורות הקודמים לנו ולעבוד את ה' כמוהם במדרגה גדולה, או שחושב חוץ למקומו כגון זה המהרהר בלבו מי יתן ואעבוד את ה' במדרגה גדולה כמו חברי הנמצא כבר במדרגה גדולה יותר ממני, הנה אלו האנשים פוסלים את קרבנותיהם ועבודתם אינה רצויה כלפי שמיא כלל וכלל.

והכלל הוא פשוט מאוד, שצריך כל איש ישראל לידע את מקומו ומעמדו שהוא עומד בו עכשיו, וממקום זה יעבוד את ה' בכל לבו ונפשו, ורק כאשר יאחו במידה שלו בהתמדה, ויהיה חכם המכיר את מקומו וערכו המתמסר לעבודתו לפי הכוחות והאפשרויות שיהיו לו, אז יוכל להתעלות ולהתרומם למדרגות גדולות מהמדרגה שעומד בה וישיג קרבת אלוקים במידה מרובה.

ובאמת שיסוד זה הוא אחד ממ"ח דברים שהתורה נקנית בהם כמו ששנה

התנא בברייתא דקנין תורה (אבות פ"ו מ"ו) שאחד הקניינים הוא המכיר את מקומו, כלומר שצריך כל אחד מישראל לידע את המקום שאליו הוא שייך, ולא יתאוה לעלות למדרגות שלמעלה מהשגתו, ולצד זה גם לא יסתפק במדרגות הפחותות ממנו, אלא ישכיל להתייצב על המקום שבו הוא עומד, ומשם להמשיך בהתעלותו למעלה למעלה. ואף שבגמרא (בבא בתרא כא.) העמידו חז"ל כלל גדול שקנאת סופרים תרבה חכמה, אולם כל זה טוב, רק באופן שעל ידי הקנאה יתעורר להוסיף על לימודו עוד ועוד, אבל אם הקנאה תביאהו לידי יאוש ועצבות, בוודאי שאין לו להביט על סביבותיו כלל, רק יתכנס בתוך עצמו לחפש תמיד איך להתחזק ולהתעלות בתורה ובעבודה.

ובחידושי הפלאה' (הקדמה אות ו) כתב * רעיון נפלא לעניינינו, לבאר לשון הכתוב (שם שם כא) 'וד העד בעם פן יהרסו אל ה' לראות ונפל ממנו רב' שענין אזהרה זו היה, שמשם רבנו ע"ה בחכמתו העליונה היה יודע רוחו של כל אחד מישראל, והיה מעמיד את כל איש ואיש לפי עוצם כח שכלו והשגתו שיכול להתקרב להשי"ת יותר, ואם היו מתקרבים יותר לא היו יכולים לסבול יתרון האור. ולא עוד אלא שלא היה באפשרי לכל קטן וקטן מישראל שיקבל בעצמו, אלא על ידי התקשרות ישראל זה בזה היה כל אחד מקבל משלפניו ומשפיע לאיש שלאחריו. על כן הזהירים משה מאד כי לא זו בלבד שאם יתקרב יותר לא יוכל לקבל הוא עצמו, אלא אפילו כל אותן שהם ראויים לקבל ע"י השגתו כולם יפלו שלא יוכלו לקבל, כיון שלא ימצאו על ידי הסדר שסדרן משה, וזהו ונפל ממנו רב' ופרש"י: כל מה שיפול מהם ואפילו הוא יחידי חשוב לפני רב, רצונו לומר שאם יפול אחד הרי הוא מפיל עמו אנשים רבים.

ומכך ילמד כל איש ישראל לגבי עבודת הקודש שלו, שצריך לשים לב שלא להתאוות למדרגות שאינם שלו, ולא לחפש מעלות ועבודות השייכים לאחרים, אלא לפי מקומו וערכו ולפי הכוחות והיכולות שנתנן לו מן השמים יתאמץ בכל מאודו לשרת את ה' ולעבודו ביראה ואהבה לעשות רצונו בלבב שלם.

וכבר בשעת ההכנה לקבלת התורה הציב * הקב"ה יסוד זה, כאשר מצינו בפרשה שטרם הגשמתם אל היום המקווה אמר הקב"ה למשה (שמות יט כד) ועלית אתה ואהרן עמך והכהנים והעם אל יהרסו לעלות אל ה' פן יפרץ בם, ופרש"י: ועלית אתה ואהרן עמך והכהנים - יכול אף הם

עמך, תלמוד לומר 'ועלית אתה', אמור מעתה; אתה [משה] מחציה לעצמך ואהרן מחציה לעצמו והם [הכהנים] מחציה לעצמם. משה נגש יותר מאהרן, ואהרן יותר מן הכהנים, והעם כל עיקר אל יהרסו את מצבם לעלות אל ה'. והביאור בזה, שכאשר ניגשו ישראל לקבל את התורה, התרה בהם משה מפי הגבורה שלא ידחקו כולם להתקרב אל הר האלוקים, אלא כל אחד ואחד יעמוד על מקומו הראוי לו, משה במקומו הראשון ואחריו אהרן לבד, ואחריהם נדב ואביהו ושבעים זקנים, וכל ישראל מחוץ לגדר שסביב ההר.